

Aleg. 330

Sprawozdanie

komisyi górniczej o petycyi krajowego Towarzystwa naftowego w sprawie zmiany ustawy naftowej.

Wysoki Sejmie!

Niezwykły rozwój naszego przemysłu naftowego wymaga ciągłej reformy zarówno w swej wewnętrznej organizacyi, jak w kierunku ustawodawczym, której potrzeba wypływa z wyjątkowych, jemu tylko właściwych warunków. Ujrzał on światło dzienne zaledwie przed półwiekiem w naszym kraju i pierwsza na świecie lampa naftowa we Lwowie była zapalona; jest przedsiębiorstwem przemysłowem i zarazem górniczem, ale jego górnictwo nosi na sobie cechy całkiem odmienne, niż inne górnictwa i dlatego inną do niego zastosowaną opieką prawodawczą musi być otoczony.

Już w pierwszej epoce jego istnienia objawiła się konieczność unormowania dotyczących stosunków prawnych. Po kilkoletnich rozprawach w Wysokim Sejmie przyszło do konkretnego określenia stanowiska prawnego rezolucyą uchwaloną przez Wysoki Sejm w dniu 17. października 1881 r., w której własność tego minerału oznaczoną została, jako przynależność właściciela gruntu i która położyła podwaliny do postanowień ujętych następnie ustawą państwową z dnia 11. maja 1884 r. a potem dokładniej rozwiniętych ustawą krajową z dnia 17. grudnia tegoż roku. Ustawy te, przyjmując wiele analogicznych postanowień z państwowej ustawy górniczej z r. 1854, zrobiły w niej wszelako zasadniczy wyłom, wyłączając minerały bitumiczne z rzędu minerałów zastrzeżonych i przyznając ich własność właścicielowi gruntu, co stanowczo wpływa i wpływać musiało na dalsze podstawy prawne. Skutkiem tego ustawodawstwo naftowe było rzeczą zupełnie nową bez precedensu i bez doświadczenia, kopiecnego dla objęcia wszystkich potrzeb i uniknięcia wszystkich wań w stosunkach dotyczących przemysłu naftowego.

Kopalnictwo naftowe najprzód z powodu konkurencyi kaukaskiej, powtóre z powodu małych technicznych wiadomości wiertniczych i wreszcie finansowo słabych przedsiębiorstw, znajdowało się przez długie lata w okresie jakoby przemysłu domowego. Dopiero w miarę rozwoju produkcji ropy, wszystkie złe strony braku podstaw prawnych coraz wyraźniej występują, i tak: niepewność utrzymania nabytych praw w razie egzekucyjnej sprzedaży, niemożność otrzymania kredytu na kopalnię, które pod względem prawnym nie dają rękojmi hipotecznej, przeszkody w rozwoju kopalń przez trudność urządzenia dróg, stawiania budynków, rezerwoarów i wiele innych usterek.

Wszystkie te braki wystąpiły najdrastyczniej już po kiconastoletniem zastosowaniu ustawy naftowej z dnia 17. grudnia 1884 r., która niestety okazała się niedostateczną. Powstała ona wśród zanadto anormalnych warunków, ażeby mogła stanowić „ex lex“, jaki po wyjściu rozporządzenia cesarskiego w r. 1862 w kopalnictwie naftowem za-panował, koniec położyć.

Chodziło twórcom jej, aby jak najprędzej kopalnictwo naftowe pod pewną ustawę podporządkować, to też ustawa ta nosi na sobie niejedną cechę roboty dorywczej.

Najważniuszem w tej ustawie postanowieniem, celem uzyskania pewności prawnej dla przedsiębiorców naftowych było utworzenie t. zw. pola naftowego, analogicznie do nadania górniczego w myśl ustawy górniczej z 1854 roku. Postanowienie to zdrowe i odpowiednie w zasadzie, nie odniosło spodziewanego skutku i zastosowania z powodu braku ściśle określających uprawnień i warunków oraz ułatwień dla szerszego stosowania go w praktyce.

Komisya górnicza zastanawiała się nad ważnem zagadnieniem, czy nie należałoby ustanowić przymusowego tworzenia pól naftowych w ten sposób. iżby w ogóle prowadzenie przedsiębiorstwa naftowego było możliwem tylko we formie pól naftowych.

Zmiana ta jednak jest zasadniczej natury i mogłaby wykroczyć po za granice ustawy z dnia 17. grudnia 1884 r. i być w sprzeczności z przepisami państwowej ustawy hipotecznej. Nadto należałoby rozważyć, czy tego rodzaju apodyktyczne postanowienie rzeczy nie oddziała zbyt radykalnie na ustrój i rozwój ekonomiczny przemysłu naftowego oraz kredytu. Komisya górnicza poruszając jedynie tę sprawę, sądzi, że będzie ona przedmiotem studyów i badań, tak Wydziału krajowym i kołach interesowanych, jakoteż u Wysokiego rządu.

Również ustawa z r. 1884 nie podaje ściślejszego określenia stosunku przemysłu naftowego do władz górniczych i w ogóle tyle jest w niej stwierdzonych braków i luk, że po dwudziestoletniem doświadczeniu zachodzi już możność odpowiedniej rewizyi i reformy.

Komisya górnicza nie zapoznaje, że przepisy tej ustawy jak niemniej państwowej ustawy naftowej, jakoteż kodeksu cywilnego, ustawy hipotecznej i ordynacyi egzekucyjnej, wymagają w wielu kierunkach uzupełnień i reform z uwzględnieniem powyżej stwierdzonego faktycznego stanu naszego przemysłu naftowego, postępu wiedzy, wynalazków technicznych i wysokiego stopnia jego rozwoju. Dla takiej gruntownej reformy niezbędne są dłuższe studia, niż odpowiednia zmiana ustawy naftowej, której konieczność komisya górnicza Wysokiemu Sejmowi przedkłada, nie da się jednak wobec istniejących stosunków parlamentarnych rychło uzyskać. W każdym razie doprowadzenie do skutku postanowień ustawodawstwa państwowego zgodnych z postanowieniami Wysokiego Sejmu, paru lub kilku lat wymagać będzie. Uznając w całej pełni potrzebę reformy, komisya górnicza, zgodnie z petycją kraj. Towarzystwa naftowego, przedkłada Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia odnośną rezolucyę do Wydziału krajowego.

Tymczasem stosunki rzeczywiste przemysłu naftowego tak się ukształtowały, że nieodzowną jest pomoc natychmiastowa. I tak: wedle dotychczasowej utartej praktyki zabezpieczenie praw naftowych po większej części w ten sposób się wykonuje, że prawa przedsiębiorcy poszukiwania i eksploatacyi nafty, zostają intabulowane na zasadzie przepisów ustawy hipotecznej w stanie biernym posiadłości gruntowej na karcie C. Rozmaitą jest treść i charakter tej intabulacyi. Prawa te bywają intabulowane w niektórych księgach gruntowych jako prawa dzierżawy, w innych jako prawa służebności, a w innych jako prawa bez bliższego ich określenia. Zdarzają się jednak wypadki wcale liczne, że sądy odmawiają wprost intabulacyi tych praw, nie uważając ich ani za prawa dzierżawy, ani za prawa służebności, odmawiając im w ogóle takiego charakteru, któryby nadawał im możność wpisu do tabuli na zasadzie ustawy hipotecznej. W bardzo nielicznych wypadkach okręgu lwowskiego sądu wyższego utworzone zostały dotąd odrębne pola naftowe po myśli ustawy krajowej z r. 1884.

Daty statystyczne wykazują, że jest kilka tysięcy wpisów hipotecznych na podstawie ustawy hipotecznej w stanie biernym wykazów hipotecznych, a tylko około 20 pól naftowych.

Przyczyną tego anormalnego stanu rzeczy są dwie okoliczności.

Przedewszystkiem fakt, że niemal wszystkie kontrakty o eksploatacyę nafty opiewają na pewien ściśle oznaczony szereg lat. Powołana zaś krajowa ustawa naftowa z r. 1884 nie orzekła wyraźnie o tworzeniu pól naftowych na pewien czas tylko, a tem samem dopuszcza wątpliwości, czy jest ono dozwolonem.

Rzecz ta nie jest w ustawodawstwie austriackiem nieznaną, a ze stanowiska prawnego jest niewątpliwie dopuszczalną, analogiczne postanowienia bowiem znajdujemy w ustawie kolejowej, a nawet w ustawie górniczej, wyszczególniającej wypadki, w których nadanie górnicze gaśnie, a dotyczący wykaz w księgach ma być zamknięty. Odnośnie do praw naftowych ograniczenie takie jest tem bardziej dopuszczalne, że tu idzie o dyspozycyę prywatną własnością właściciela gruntu, interesowanego w tem, aby znowu odebrać swą własność, podczas gdy nadanie górnicze odnosi się do regalu państwa, które udziela nadanie górnicze po części także w ogólnym interesie.

Następnie według przepisów obowiązującej ustawy starostwo górnicze wydaje poświadczenie potrzebne do utworzenia pól naftowych tylko i jedynie co do pewnych ściśle oznaczonych parcel gruntowych i to na podstawie dochodzeń dłużej trwających, a co najważniejsze dopiero na podstawie stwierdzonego faktu, że na tej parceli istotnie nafta się znajduje.

Wobec tego przedsiębiorca pragnący podjąć poszukiwania na szerszej przestrzeni nie może z niej utworzyć pola lub pól naftowych dopóty, dopóki poszukiwania nie wydadzą dodatniego rezultatu. Trwa to dłuższy czas, w którym znaczne kapitały bez żadnego zabezpieczenia muszą być włożone.

A gdy następnie komisyonalne dochodzenie władz również dłuższego czasu i znacznych kosztów wymagają, przeto nie ulega wątpliwości, że stan ten nie pozwalający zabezpieczenia prawa poszukiwania, wymaga naprawy i jest główną przyczyną tego, iż obecnie tworzenie pól naftowych w przedsiębiorstwach kopalnianych należy do rzędu wyjątków.

A jednak zdaniem komisji górniczej tylko utworzenie pól naftowych i zainstalowanie praw własności tych pól na rzecz przedsiębiorcy, może mu dać rękojmię, że jego prawa w niczem nie doznają uszczerbku.

Wedle dotychczasowej bowiem praktyki i obowiązujących przepisów intabulowanie praw przedsiębiorcy w stanie hipotecznym nie może dać pewności z tego powodu, że przy licytacyjnej sprzedaży gruntu, prawa naftowe bywają przenoszone na cenę kupna, a w razie znacznie większego obdłużenia przedsiębiorcy nie zawsze jest w stanie zapobiedz szkodzie przez nabywanie posiadłości na licytacyi za nadmiernie wygórowaną cenę, co zresztą i w tym wypadku nie załatwiałoby stanowczo rzeczy, gdyż zależałoby później od oceny sędziego, niezwiązanego ściślemi normami, w jakiej wartości cyfrowej przyjąłby przy rozdziale ceny kupna wartość intabulowanych praw naftowych.

Wobec tego dążeniem musi być ustawodawstwa uzupełnienie w ramach krajowej ustawy naftowej z r. 1884 postanowień, które dają powód do wątpliwości i utrudniają tworzenie pól naftowych będących zdaniem komisji jedyną możliwą remedurą dla uzdrowienia prawnych w tym względzie stosunków w przemyśle naftowym.

Obecnie właściciele gruntu słusznie nie zgadzają się w umowach na tworzenie pól naftowych w tej formie, iżby własność tego pola stała się własnością przedsiębiorcy, jeżeli te prawa jego musiałyby być intabulowane na czas nieograniczony. Przeciwnie zgodzą się chętnie, gdy prawa przedsiębiorcy będą ograniczone czasowo i warunki zgaśnięcia tych praw będą ściśle określone.

Również łatwiej niż dotąd będą mogli przystąpić interesowani do tworzenia pól naftowych, jeżeli ustawa postanowi, iż starostwo górnicze na podstawie przeprowadzonych dochodzeń, będzie mogło z góry oznaczyć okręgi, powiaty, albo też i poszczególne gminy, w których na podstawie geologicznych badań i innych oznak można stwierdzić, że ropa na nich się znajduje i na których z tego powodu pola naftowe będą mogły być tworzone bez udowodniania w każdym poszczególnym wypadku i na każdej z osobna parceli znajdowania się ropy na podstawie długo trwającego i kosztownego wiercenia.

Postanowienia te umożliwiają w zupełności zabezpieczenie praw interesentów nawet w stadyum wstępnych rokowań, gdyż przy ich zastosowaniu i uwzględnieniu przepisów obowiązujących ustaw hipotecznych, będzie niewątpliwie dopuszczalną

także adnotacya w księdze naftowej zamiaru odłączenia, która podobnie jak adnotacya zamiaru sprzedaży chronić będzie nabywcę, względnie przedsiębiorcę, przed ciężarami, jakieby po adnotacyi mogły wejść do dotyczącego wykazu hipotecznego dla pola naftowego.

Komisya górnicza szukała sposobu zaradzenia złemu przynajmniej w najniezbędniejszej mierze w granicach obowiązujących ustaw i sądzi, że uzupełnienie przepisów ustawy krajowej z 17. grudnia 1884. w tych dwóch kierunkach uczyni na razie za- dość koniecznym potrzebom przedsiębiorców a zapobiegnie niebezpieczeństwom, na jakie z powodu braku wyraźnych przepisów są narażeni.

Dlatego pozostawiając opracowanie szerszej reformy ustawy naftowej Wydziałowi krajowemu, przedkłada tymczasem komisya projekt noweli jedynie do §. 2. ustawy krajowej z 17. grudnia 1884, która nie narusza jej podstaw i zasad, a dąży tylko do odpowiedniego jej wykonania i jest niejako jej interpretacją, domaga się jedynie takich zmian, które prowadzą do bezzwłocznych zarządzeń celem uchylenia dotkliwych i niecierpiących zwłoki niedostatków.

Z tych wszystkich powodów komisya górnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z przedstawicielami przemysłu naftowego opracował projekt noweli do ustawy naftowej, w ten sposób, iżby on służyć mógł za podstawę zarówno dla Wysokiego Sejmu do gruntownej zmiany krajowej ustawy naftowej z dnia 17. grudnia 1884, jakoteż ewentualnie dla Wysokiego Rządu celem zmiany ustawy państwowej z 11. maja 1884.

2. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony w/. projekt ustawy.

Przewodniczący i sprawozdawca:

Gorayski.

U S T A W A

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, którą zmienia się niektóre postanowienia ustawy krajowej z dnia 17. grudnia 1884 Nr. 35. Dz. u. i r. kr. z r. 1886, regulującej prawo do wydobywania minerałów, które mogą służyć do użytku, jako zawierające żywicę ziemną.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 2. ustawy krajowej z dnia 17. grudnia 1884 r. N. 35. Dz. u. i r. kr. z r. 1886. dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, regulującej prawo wydobywania minerałów, które mogą służyć do użytku jako zawierające żywicę ziemną, zostają niniejszem uchylone, a natomiast opiewać będą, jak następuje:

§. 2.

Na nieruchomościach, które stanowią przedmiot wpisu do ksiąg hipotecznych, jakoteż na części takiej nieruchomości, prawe wydobywania minerałów w §. 1. wymienionych może być odłączonem od prawa własności. Odłączenie to może nastąpić także na czas kalendarzowo określony.

Odłączenie skutecznia się przez sądownie lub notaryalnie uwierzytelnione oświadczenie właściciela, że prawo wydobywania minerałów w §. 1. wymienionych ma być na przyszłość oddzielonem od dotyczącego gruntu przez utworzenie dla oddzielić się mającego prawa wydobywania wykazu hipotecznego w osobnej księdze publicznej, księdze naftowej. Utworzenie tego wykazu hipotecznego skutecznia się na podstawie powyższego oświad-

czenia właściciela i urzędowego potwierdzenia Starostwa górniczego, że w dotyczącym gruncie znajdują się minerały w §. 1. oznaczone. Starostwo górnicze potwierdzenie to wydać może także dla poszczególnych gmin administracyjnych lub pewnych przestrzeni.

Wyłączone prawo wydobywania stanowi samoistny przedmiot majątkowy i ma prawną własność rzeczy nieruchomej. Może ono aktami prawnymi między żyjącymi i na wypadek śmierci być pozbytem i obciążonem.

Nabycie, przeniesienie, ograniczenie i zniesienie praw rzeczowych na wyłączonem prawie wydobywania uskutecznia się tylko przez wpisanie do księgi naftowej.

Ta powierzchnia gruntu, względem której prawo wydobywania zostało wyłączonem, nazywa się polem naftowem (§. 2. ust. państw.).

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam mojemu Ministrowi rolnictwa.
